

ZICHT OP ZONIËN

ZONIËNWOUd

Herfst / Winter 2012

6

FOCUS

Van boomstam tot trap: de carrières van een boom

10

KINDEREN

ZONIËNWOUd:
decor voor
bosspelen

14

ZONIËN IN BEWEGING

Drukke tijden voor
het ZONIËNWOUd

6 Focus

Van boomstam tot trap: de verschillende carrières van een boom

10 Kinderen

ZONIËNWOUd: decor voor spannende bosspelen

14 Zoniën in beweging

Drukke tijden voor het ZONIËNWOUd

En verder

3 Zoniën in BEELD

4-5 Zoniën KORT

12 Mijn Zoniën

Pony's en kinderen ten strijde tegen zwerfvuil

Beste lezer,

Het ZONIËNWOUd is een waardevol en weelderig staaltje natuur, daar is iedereen het over eens. Maar de 5.000 hectare bos in de zoom van de hoofdstad vertegenwoordigt veel meer dan dat. Het woud levert ons zuivere lucht – het ZONIËNWOUd wordt niet voor niets de long van Brussel genoemd – kant-en-klare ontspanning en duurzaam hout. Maar die maatschappelijke voordelen of 'ecosysteemdiensten' beschouwen we al te gemakkelijk als vanzelfsprekend, als een service waar iedereen recht op heeft.

Het populaire Amerikaanse adagium 'there ain't no such thing as a free lunch' gaat echter ook op voor het ZONIËNWOUd. We staan er niet bij stil, maar een bos is veel meer dan een toevallige verzameling bomen: denk maar aan het dichte netwerk van wandelwegen en fietsroutes dat het woud doorkruist, de bewegwijzering daartussen, het bosmeubilair om even op adem te komen, de parkings en andere onthaalfaciliteiten ... De aanleg en het onderhoud van die voorzieningen zijn duur en tijdrovend. Toch verwachten we dat de toegang tot het bos gratis is en blijft.

Het is niet de enige tegenstrijdigheid in onze zienswijze van de natuur en het bos. Zo zijn papier en hout niet weg te denken uit ons dagelijkse leven, maar rijzen vele haren te berge als de bomen in onze buurt voor de bijl gaan. En dat terwijl het kappen van bomen volgens de regels van het duurzame bosbeheer heel wat kansen biedt aan nieuwe bomen en gewassen. Oude bomen zijn mooi en waardevol en moeten beslist gekoesterd worden, maar sommige dieren en planten voelen zich enkel thuis in een bos met jonge boompjes. Toch gaan veel mensen ervan uit dat het ZONIËNWOUd voor altijd de majestueuze beukenkathedraal van weleer zal blijven. We vergeten dat elk stukje bos voortdurend verandert, volgens de wetten van de natuur, zowel als het woud in alle vrijheid mag evolueren als bij een beheer waarbij duurzame houtproductie of sociale en landschappelijke overwegingen centraal staan.

De bescherming van die weergalozes brok natuur blijft onze voornaamste bekommernis. Dat neemt niet weg dat het ZONIËNWOUd het gedroomde decor is voor een fikse wandeling, een sportieve fietstocht of een avontuurlijk bosspel. Inspiratie te over in dit nummer van *Zicht op Zoniën*.

Patrick Huvenne, Stéphane Vanwijnsberghe, Jean-François Plumier

Schiet jij ook weleens beelden van het natuurschoon in het ZONIËNWOUDE? Stuur dan je mooiste foto's in hoge resolutie (min. 300 dpi) naar zonien@21solutions.be.

De meest pakkende beelden krijgen een plaatsje in *Zicht op Zoniën!*

© Didier Dusaer

Klein maar dapper

Vanuit het kreupelhout kijkt deze wezel stoutmoedig in de camera van Didier Dusaer. Dit kleinste roofdier van Europa deinst er ook niet voor terug om grotere dieren te lijf te gaan. Zo achtervolgt hij een jong konijn desnoods tot in zijn hol. Met een scherpe knauw achter op de kop brengt hij zijn prooi dan de genadeslag toe.

Van tak naar tak

De eekhoorn springt van tak naar tak naar zijn nest, hoog in de kruin van de boom. Hij gebruikt zijn borstelige pluimstaart als een roer om zijn sprong te sturen. Zijn kromme, lange klauwen komen goed van pas om veilig op de volgende tak te landen. Onderweg poseert deze eekhoorn graag even voor de lens van Nicolas van de Vijver.

© Nicolas van de Vijver

© Frédéric Demeuse

Kever met driekleur

In het herfstige bladertapijt valt de goud-glanzende loopkever op met zijn driekleurige dekschild van goudgeel, rood en groen. Op dit fraaie plaatje van Frédéric Demeuse is hij druk in de weer om zijn kost – slakken, larven van insecten, regenwormen – bijeen te scharrelen. In streken met dichte bebouwing is deze loopkever een zeldzaam beestje, maar in het ZONIËNWOUDE komt hij nog talrijk voor.

(Licht)inval van het moment

Een zonnestraal baant zich een weg door het dichte bladerdek en wekt het bos voor een mooie zomerse dag. Vroege vogel Sébastien Van de Walle is al wakker en legt deze feeëriek lichtinval van het moment voor eeuwig vast op de gevoelige plaat.

© Sébastien Van de Walle

Duurzame recreatie?

Het ZONIËNWOUDE is een natuurparel van formaat. Tegelijkertijd wordt het woud druk bezocht door stads(rand)bewoners die op zoek zijn naar rust en ontspanning. De verwachtingen van wandelaars en fietsers tegenover de natuurwaarden van het bos: vaak is het een fragiel evenwicht. Het handboek *Loisirs en forêt et gestion durable* gaat na hoe recreatie een plaats kan krijgen in duurzaam bosbeheer. Ook krijgen we enkele goede praktijkvoorbeelden uit binnen- en buitenland voorgeschoteld.

Loisirs en forêt et gestion durable. L'aménagement récréatif et touristique intégré des massifs forestiers et des espaces naturels van Vincent Colson, Anne-Marie Granet en Stéphane Vanwijnsberghe is uitgegeven bij Les Presses agronomiques de Gembloux, maart 2012, ISBN 978-2-87016-112-8.

Argentinetten opnieuw vrij

De Argentinetten, een zijrivier van de Argentijn op het Domein Solvay in Terhulpen, heeft haar vrijheid herwonnen. De Argentinetten stroomt van de vijver van de boerderij naar de Argentijn-rivier, maar was al decennialang ingebuisd, sinds de aanleg van de vijver. Toen de gewelven het een tweetal jaar geleden begaven, werd het er gevaarlijk voor wandelaars en koeien.

Het Domein Solvay en de Waalse overheid (Service public de Wallonie) besloten van de nood een deugd te maken en legden dat deel van het beekje opnieuw open. Een opsteker voor vogels die hier een schuilplaats vinden, maar ook een waardevolle biotoop voor libellen, vlinders en tal van planten die zich hier sinds de werken duidelijk in hun element voelen.

Zoniën, het stedelijke woud

De ontwikkeling van het zuidoostelijke deel van de Brusselse vijfhoek verliep helemaal anders dan in het noorden of het westen van de stad. Het ZONIËNWOUDE speelde daar een grote rol in. Dat besluit architect Lee Christopher Roland in zijn artikel 'Als we door het bos de stad niet meer zien: voor een gezamenlijke analyse van het ZONIËNWOUDE en de verstedelijking'.

Het ZONIËNWOUDE was een bron van brandstof, bouw materiaal en voedsel. De handel in die goederen gaf het woud vorm, van het woud tot aan de dokken in het centrum van Brussel. Halfweg de negentiende eeuw kwam de grootste helft van het ZONIËNWOUDE, zo'n 7.000 hectare, in privéhanden. Residentiële wijken, parken en zelfs landbouwpercelen schoten als paddenstoelen uit de grond. Ruim 40 pagina's interessante lectuur tonen hoe stad en bos elkaar beïnvloed hebben, van de Karolingische tijd tot nu.

Meer info: www.brusselsstudies.be/medias/publications/BruS60NL.pdf

Zet je in voor het ZONIËNWOU!

Heb je een boon voor het ZONIËNWOU? Wil je jouw steentje bijdragen om het woud te versterken? De mogelijkheden zijn legio: de strijd tegen invasieve exoten, de monitoring van planten en dieren, de sensibilisering van recreanten, de opwaardering door jouw mooiste foto's te delen, en veel meer.

Op 25 november 2012 vindt de tweede bijeenkomst van het Platform ZONIËNWOU plaats. Op het programma: een open forum met als thema 'Welke participatie voor het ZONIËNWOU?' Die bijeenkomst richt zich tot alle liefhebbers en gebruikers van het woud die zich willen inzetten voor zijn behoud en versterking.

Leuk extraatje: alle deelnemers krijgen na afloop een hulstboom mee naar huis!

Afspraak op 25 november 2012 om 13u in xxxxx. Inschrijven kan tot 21 november via zonien@21solutions.be.

Recreatie in kaart

Dit najaar brengen de drie gewesten een recreatieve kaart van het ZONIËNWOU uit. Hierop vinden wandelaars, fietsers, mountainbikers en ruiters het complete netwerk van recreatieve wegen en verbindingen in het woud.

Dat recreatieve netwerk is in volle evolutie. Momenteel werken de drie gewesten samen aan de ontwikkeling ervan. Op termijn komen er zes grote toegangspoorten en evenveel instapplaatsen van waaruit je je uitstap in het bos kan beginnen. Elke poort is een monument op zich, zowel door de historische als landschappelijke kenmerken. Nu kan je al een hele reeks faciliteiten gebruiken, zoals parking, horeca en fietsverhuur. Dat aanbod wordt in de toekomst nog uitgebreid om alle bezoekers zo goed mogelijk te kunnen ontvangen.

De recreatieve kaart van het ZONIËNWOU ligt vanaf dit najaar in de toegangspoorten, toeristische centra en gemeentehuizen rond het ZONIËNWOU.

Spaans Huis: nieuwe trekpleister in het Park van Tervuren

Dertig jaar lang stond het Spaans Huis (of Gordaalmolen) te verkommeren in het Park van Tervuren. Ondanks zijn grote historische waarde was het beschermde monument stilaan vervallen tot een ruïne. Maar sinds deze zomer verwelkomt het Spaans Huis opnieuw bezoekers.

De Gordaalmolen is het laatste overblijfsel van het vroegere gehucht Gordaal. Hij ligt aan de Voer, die in het Kapucijnenbos in Tervuren ontspringt en in Leuven in de Dijle vloeit. 'Goor' betekent moerassig en slaat op het dal van de Voer. In 1293 dook de Gordaalmolen voor het eerst op in een schriftelijke bron. Hij fungeerde toen als hertogelijke banmolen voor Tervuren en Duisburg. Aartshertogen Albrecht en Isabella, schoonzoon en dochter van de Spaanse koning Filips II en bewindvoerders van de Zuidelijke Nederlanden, kochten de molen in 1621. De molen bleef tot op het einde van de achttiende eeuw draaien en werd tot in de jaren tachtig van vorige eeuw bewoond.

Het Agentschap voor Natuur en Bos en het Agentschap voor Facilitair Management van de Vlaamse overheid rondden dit jaar de restauratie van het Spaans Huis af. Het pand werd intussen in concessie gegeven aan 3W+, de organisatie die ook de bekende 'Woudpoort' in Jezus-Eik uitbaat. Wandelaars kunnen er streekproducten proeven, tentoonstellingen bezoeken en fietsen huren. Het geheel opent tegen de zomer van 2013, maar sinds augustus 2012 kan je al een lichtversie meepikken.

Van boomstam tot trap:

Wat gebeurt er met de bomen van het ZONIËNWOUd als ze kaprijp zijn? Een groot deel wordt verscheept naar China, waar ze een tweede leven vinden als meubel of parket. Maar ook in eigen land zijn heel wat partijen betrokken bij de ontginning van het ZONIËNWOUd, van brandhoutverkoper tot trappenmaker.

De brandhoutverkoper
Luc Berghmans

“Ik koop bomen uit het ZONIËNWOUd om er brandhout van te maken. Die stammen zijn meestal niet geschikt voor verdere bewerking: bomen met knoesten die het hout minder waardevol maken of bomen die de groei van andere bomen hinderen. Het gaat om alle soorten hardhout, van eik over beuk tot es, want dat brandt het langst.

Bomen kappen is een enorm zwaar werk. Ik herken de bomen die ik mag vellen aan de inkerving en de stempel die de boswachter heeft aangebracht. Met een boomzaag vel ik boom per boom. Om de bomen uit het bos te slepen, gebruik ik een bomenkar met een houttang. Die laadt de stammen op de vrachtwagen. In mijn werkplaats klief ik de stammen en laat ze drogen. Daarna zaag ik ze op de grootte van de kachel van de klant. Het gaat telkens om kleine hoeveelheden, want mijn klanten zijn vooral particulieren in en rond Tervuren.”

De houthandelaar

Peter Lannaux van Lannaux nv
Bosontginning

“Elk jaar in september krijg ik een catalogus met daarin alle loten die dat jaar in het ZONIËNWOUd voor de bijl gaan. Ik heb dan een maand de tijd om de bomen ter plaatse te bekijken.

Begin oktober vinden de houtveilingen plaats. De veilingmeester somt alle bomen per lot op: “47 beuken, 6 eiken, samen 118 m³”. Hij begint bijvoorbeeld bij 25.000 euro en laat de prijs telkens zakken. De houthandelaar die als eerste roept, mag de bomen kappen.

Zodra ik mijn lot betaald heb, krijg ik een kapvergunning van de beheerders van het ZONIËNWOUd: het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM) of de Service Public de Wallonie (SPW), afhankelijk van in welk gewest het lot bomen staat.

Om de bomen te kappen moet het mooi weer zijn: het mag niet regenen, want dan is de bodem drassig en loop ik het risico mijn tractor vast te rijden. Voor het omzagen van de bomen schakel ik gespecialiseerde boomvellers in. Zodra de bomen geveld zijn, sleep ik ze zelf uit het bos tot aan de dichtstbijzijnde dreef. Daar komt een transportfirma de stammen oppikken en brengt ze naar mijn klanten. Dat zijn zowel houtzagerijen, brandhoutverkopers als exporteurs. Zowat 50 procent van het hout dat ik verhandel, vertrekt naar het buitenland.”

de verschillende carrières van een boom

De exporteur Walter Ral van RAL nv

“Ik koop bomen uit het ZONIËNWOUd en lever ze aan exportbedrijven in de Antwerpse haven. Van daaruit vertrekt het hout in containers naar het buitenland. Zo kopen wij ongeveer 70 procent van het hout uit het ZONIËNWOUd op.

Het beste hout uit het ZONIËNWOUd was vroeger bijzonder gegeerd door Belgische meubelmakers. Maar door het succes van goedkope meubelketens als IKEA maken zij moeilijke tijden door. Bovendien exporteerde ik naar Duitsland en Spanje, maar ook die markten zijn ondertussen ingestort. Sinds 2002 vertrekt het hout ook richting China. Het gros van het hout komt in de vorm van meubels of parket terug naar onze contreien of Noord-Amerika.

De houtprijzen zijn de laatste jaren flink gedaald. Tijdens de topjaren 1997 en 1998 legden we tot 200 euro neer voor een kubieke meter. Nu is dat nog maar 100 euro en dat voor hout van topkwaliteit. Dat geldt niet alleen voor het hout uit het ZONIËNWOUd. Van andere houthandelaars hoor ik net hetzelfde crisisverhaal voor andere houtsoorten. De houtsector heeft altijd ups en downs gekend, maar de eerstkomende jaren verwacht ik geen verbetering.

Vandaag komt daar bovendien de crisis bij de containerbedrijven bij. Waar we in oktober 2011 per container nog 300 euro betaalden, verviervoudigde de prijs begin 2012 tot 1.200 euro. Als ik de bomen tegen die prijs moet exporteren, verdien ik er niets aan. Maar wat kunnen wij tegen een mastodont van een containerbedrijf beginnen? Het grote probleem is dat wij overgeleverd zijn aan Aziatische klanten. Soms vraag ik me af: waar zijn we mee bezig?”

De houtzagerij Dirk Thys van Thys Hout

“Na de houtveiling trek ik samen met de bosexploitant naar het woud om de stammen te keuren en te meten. Ik kies er het hout uit van de beste kwaliteit, met zo weinig mogelijk knoesten en een egale kleur. Een transportfirma

brengt de ronde stammen naar mijn zagerij. Daar worden ze gezaagd en opgelat. De stammen worden rechtgezet om het sap zo snel mogelijk uit het hout te laten wegvloeien. Hierdoor krijgt beuk een blekere kleur en die is zeer gegeerd voor trappen. Vervolgens wordt het hout kunstmatig gedroogd in de droogkamers. Na droging vermeten we het hout en we verkopen het aan houthandels en trapmakerijen.”

De houtbewerker

Peter Peeters van
Trappen Peter Peeters bvba

“Onze naam zegt het al, wij maken trappen op maat. Daarvoor gebruiken we vooral eik en beuk uit het ZONIËNWOUd. Dat doen we uit ecologische overwegingen: het transport blijft beperkt tot enkele tientallen kilometers. Daarnaast garanderen we zo de beste kwaliteit: we volgen het proces van bij de aankoop in het bos tot de plaatsing bij de klant. We trekken samen met de bosontginer het ZONIËNWOUd in en kiezen daar de stammen uit om trappen mee te maken. Dan worden de bomen naar de zagerij vervoerd. Die verzaagt de bomen in de gewenste dikte en levert ze af bij ons. Het hout moet drie tot vier jaar drogen in een hangar waar de wind vrij spel heeft. Dan is het tijd om van de boom van weleer een trap te maken. Na het ‘smetten’ (uitpassen van het hout), schaven, frezen en schuren krijgt de trap trede voor trede vorm.”

© Vilda - Yves Adams

Houtverkoop ZONIËNWOUd 2012

Kom dit najaar een bod doen of gewoon de sfeer opsnuiven op de openbare houtverkoop van het ZONIËNWOUd:

Vlaams Gewest:
dinsdag 16 oktober om 9u30 in De Bosuil,
Witherendreef 1, 3090 Overijse (Jezus-Eik)

Brussels Hoofdstedelijk Gewest:
dinsdag 23 oktober om 10u, Maison Haute,
Gilsonplein 3, Watermaal-Bosvoorde

Waals Gewest:
dinsdag 25 september om 9u in Casteau resort
Hotel, chaussée de Bruxelles 38, 7061
Casteau

Bomen kappen: kans voor natuur

Er zijn verschillende redenen om bomen te kappen. Sommige bomen moeten plaats ruimen om hun burens te laten groeien. Dat heet 'dunning'. Andere bomen kunnen, als ze verder aftakelen, een gevaar vormen voor de wegen die ernaast lopen. In dat geval wordt de boom geveld uit veiligheidsoverwegingen. Tot slot verdwijnen bomen om plaats te maken voor de nieuwe generatie, om de bosbestanden te 'verjongen'. Oude bomen zijn mooi en waardevol en bovendien een haard voor bijzondere en soms zeldzame soorten, maar andere dieren en planten voelen zich meer thuis in een bos met jonge boompjes. In een bos waar louter oude bomen met zware kronen staan, krijgen kruiden en struiken, een geliefde habitat en voedselbron voor veel vogels en insecten, niet genoeg licht om te groeien. Door enkele mastodonten te kappen ziet de ondergroei opnieuw het licht.

Het ZONIËNWOUd beschikt over certificaten van duurzaam bosbeheer. Vlaanderen en Brussel vroegen een FSC-certificaat aan, in Wallonië is dat een PEFC-certificaat. De certificeerder ziet erop toe dat het woud op een ecologisch en sociaal evenwichtige manier beheerd wordt. Het kappen van bomen vormt daarin een belangrijke schakel.

Meer info: www.fsc.be, www.pefc.be

Schuwe kolos

Sinds 2006 wordt het everzwijn opnieuw gespot in het ZONIËNWOUd. Met zijn snuit wroet hij in de aarde, gretig op zoek naar eikels, kastanjes, beukenootjes, wortelstokken en regenwormen. Zo vermengt hij de humus in de bodem en verspreidt hij zaden. Twee positieve neveneffecten die goed zijn voor de variatie in de plantengroei. De kans om everzwijnen tegen het lijf te lopen is klein, omdat ze vooral 's nachts actief zijn. En als je er eentje tegenkomt, is hij eerder geneigd om het op een lopen te zetten. Want die kolos – wel tot driehonderd kilogram – is van nature eerder een schuw dier met een teruggetrokken levensstijl. Wellicht moet je je dus tevredenstellen met de sporen die hij op je pad achterlaat: brede afdrukken van zijn hoeven met aan beide kanten kleine uitstulpingen, afkomstig van zijn nauwelijks ontwikkelde tenen.

Specht met rode pet

De middelste bonte specht vind je vooral in weelderige, oude loofbossen. Dan is het ZONIËNWOUd toch spek voor zijn bek? Zeker weten: volgens een recente studie werd het eerste broedpaar in 2002 gespot in het Brusselse deel van het ZONIËNWOUd. Vandaag leven er zo'n negentig broedkoppels. In het ZONIËNWOUd vindt de middelste bonte specht dood hout bij de vleet. Daar peutert hij met zijn snavel naar lekkere en voedzame insecten. Ook zaden en vruchten staan op zijn menu. De middelste bonte specht is een zwijgzame vogel, die zelden roffelt. Hij verdedigt zijn leefgebied met een nasale, klagende roep. In zachte en rotte plekken van oude bomen hakt hij zijn nest uit. Naast zijn gestalte onderscheidt hij zich van de kleine bonte en de grote bonte specht door zijn volledig roodgekleurde kruin, zonder zwarte stukjes. Een specht met een rode pet dus!

Tijd voor kastanjes!

Van oorsprong komt de tamme kastanje in het Middellandse Zeegebied voor. Al in de zestiende eeuw – zo getuigen Brusselse wandtapijten – groeide de tamme kastanje op talrijke plekken in het ZONIËNWOUd. Zijn hout is bijzonder taai, elastisch en duurzaam. Looistoffen wapenen het hout tegen vocht en schimmels. Qua duurzaamheid hoeft onbehandeld kastankehout niet onder te doen voor tropisch hardhout. Zin in gepofte kastanjes? In de herfst kan je volop kastanjes rapen. Maar vergis je niet: de wilde kastanje heeft bittere en niet-eetbare vruchten. De tamme kastanje herken je aan de talrijke stekels in zijn bolster; dicht bij elkaar zitten drie puntige kastanjes. Bij de wilde kastanje vind je slechts één gaafronde vrucht.

ZONIËNWOUd:

decor voor spannende bosspelen

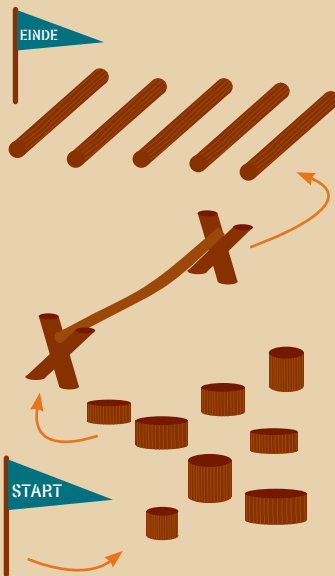
Nog even en het is zover: de dagen korten, de bladeren ruilen de frisse zomertinten voor een zachter herfstpalet en de natuur bereidt zich voor op de winter. Eekhoorns verzamelen verwoed hazelnootjes, reeën laten een warme wintervacht groeien, vogels trekken naar het zuiden. Maar dat wil niet zeggen dat het ZONIËNWOUd er verlaten bij ligt. Trek je mee het bos in, voor een reeks avontuurlijke en fantasierijke bosspelen?

Christopher Columbus achterna!

Stel je voor: je bent een beroemde ontdekkingsreiziger. Samen met je vrienden sta je voor immense uitdagingen. Om het land van je dromen te bereiken, moet je levensgevaarlijke hindernissen overwinnen: een moeras vol gulzige krokodillen, een gapend ravijn, een kolkende rivier ... Onderweg moet je bovendien eten verzamelen om in leven te blijven.

IK NEEM MEE:

- Krijt om kentekens aan te brengen
- Touw om takken of voorwerpen mee vast te maken
- Chronometer

BOUW IN VIJF STAPPEN EEN SPANNEND HINDERNISSENPARCOURS:

1. De gulden regel voor dit spel: beschadig de natuur niet! Check of de takken sterk genoeg zijn om je gewicht te dragen en trap geen begroeiing kapot (bv. mos op boomstammen).
2. Zoek een geschikte plaats om het hindernissenparcours te bouwen: je vindt alle speelzones uit het ZONIËNWOUd op www.bosspel.be (voor het Vlaamse gedeelte) en www.jeunes-natuurlijk.be/nl/soignetaforet.htm voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
3. Maak samen allerlei hindernissen op een kleine afstand van elkaar: over een takkenhoop springen zonder de takken te raken, onder een omgevallen boom kruipen, over een smalle boomstam balanceren, slingerend aan een tak over een greppel springen, ...
4. Bedenk een parcours dat de hindernissen verbindt.
5. Spreek samen de spelregels af. Is het bijvoorbeeld om ter snelst? Wie houdt de tijd dan bij? Wie van de boomstam valt, moet herbeginnen vanaf punt x; door onderweg zoveel mogelijk dennenappels te verzamelen, kan je extra punten verdienen, ... Nog een suggestie: door twee deelnemers met een koord aan elkaar vast te binden, kan je meer pit in het spel brengen.

Op reis met een vliegend tapijt

In het verre Ginderbuiten van duizend-en-een-nacht verplaatsen de bewoners zich op een wel heel merkwaardige manier. Fietsen kennen ze er niet. Trams en auto's al evenmin. Hoe moesten ze dan wel door het land reizen? De koning van het rijk, Al Hibabu, liet het vraagstuk bestuderen door de beste ingenieurs. En wat kwam er uit de bus? Vliegende tapijten! Dit is wat je nodig hebt: een mooi tapijtje, een toverspreuk en een bestemming. En hupsakee, weg ben je!

WESTEN

ZUIDEN

OOSTEN

NOORDEN

MAAK EEN TAPIJT MET ALLES WAT JE VINDT IN DE NATUUR EN Vlieg DE WIJDE WERELD IN:

1. De gulden regel voor dit spel: rapen mag, plukken niet!
2. Zoek een geschikte plaats voor het vliegende tapijt: een vlakke ondergrond, in de buurt van heel wat losliggend natuurmateriaal.
3. Maak het basisschema voor het tapijt. Teken vakjes of cirkels in het zand of gebruik takjes om de structuur van het tapijt zichtbaar te maken.
4. Verzamel materialen met dezelfde vorm of kleur en vul de vakjes ermee op.
5. Bedenk een toverspreuk, neem voorzichtig plaats op het tapijt en vlieg naar ongekende bestemmingen, over heuvels en bergen, door bossen en dalen ...

Deze spelen zijn ontwikkeld door GREENvzw voor de tas 'Op reis naar Ginderbuiten'. Dat is een tas vol inspiratie om te spelen in de natuur. Zin om meer leuke natuurspelen te ontdekken? Surf dan naar www.natuurgidsenbrussel.be.

Pony's en kinderen ten strijde tegen zwerfvuil

Twee pony's, een koets, een ervaren menner en een bende enthousiaste kinderen die zwerfvuil inzamelen. Even roeren en je hebt een activiteit die de kinderen niet licht zullen vergeten. "Een actie rond zwerfvuil met paard maakt kinderen voor altijd milieubewuster", zegt initiatiefnemer Isabelle Dolphijn.

Een warme zomerdag in het ZONIËNWOUd. Een pekwarte shetlandpony trekt een lage koets met twee vuilnisbakken en een emmer voort. White heet hij. De menner van dienst is Isabelle Dolphijn: "In de blauwe vuilniszak horen recycleerbare plastic verpakkingen en flacons thuis, in de witte zak komt het restafval en de roze emmer is voor het glas", legt ze uit terwijl ze White intoomt. Ryan en Tiffany zijn de afvalruimers van dienst. Vlijtig speuren ze de weg af naar zwerfvuil. Dat rapen ze op en deponeren het in de juiste vuilnisbak. Om de beurt mogen de kinderen naast Isabelle op de koets zitten.

“Paarden en pony's doen kinderen dromen en onderstrepen zo de levensles die we willen overbrengen.”

Isabelle Dolphijn is lid van Les Cavaliers d'Autre Chose, een groep Belgische ruiters en menners die hun paarden, pony's en ezels inzetten voor figuraties in films, evenementen en spektakels. Daarnaast laten ze kinderen kennismaken met paarden en pony's op buurt- en schoolfeesten, verjaardagen en andere festiviteiten. Op eigen initiatief organiseren ze zwerfvuilacties met paard en koets, in het ZONIËNWOUD, of langs de Ravels, de langeafstandswegen voor zachte weggebruikers in het Waalse Gewest.

Ferrari

Isabelle Dolphijn: "In de zwerfvuilacties komen meerdere doelen samen. De natuur en het milieu helpen is een eerste beweegreden. Tegelijk heeft de activiteit ook een educatieve functie. Een les over zwerfvuil waar een paard bij aanwezig is, daar zullen de kinderen hun hele leven aan terugdenken. De ervaring zal hun gedrag voor altijd sturen. Het is magisch om te zien hoe een paard de aandacht van kinderen kan trekken en vasthouden. Als je kinderen met opgestoken vinger uitlegt: 'Je mag geen papiertjes op de grond gooien!', dan gaat dat het ene oor in en het andere oor uit. Maar een paard versterkt de boodschap net. Paarden hebben een symbolische waarde; het zijn nobele dieren die doen dromen en de fantasie prikkelen. Denk maar aan de logo's van Ferrari, Porsche en Palm. Paarden en pony's doen ook kinderen dromen en onderstrepen zo de levensles die we willen overbrengen."

En welk vervoersmiddel leent zich beter voor een zwerfvuilactie dan paard en koets? Isabelle Dolphijn: "Een paard is een modern en duurzaam transportmiddel, dat niet vervuult. Terwijl een auto ongeveer om de tien jaar vervangen moet worden, kan je een koets van honderd jaar oud vandaag nog altijd repareren."

Paarden kunnen hun nut nog op vele andere vlakken bewijzen, vindt Isabelle Dolphijn. "Grondstoffen worden duurder en schaarser. Onze maatschappij evolueert naar een kringloop-economie waarin we materialen eeuwig blijven hergebruiken. Maar die transitie vergt een totaal andere kijk op afval. Paarden kunnen daar een belangrijke rol in spelen. Het paard als nobel dier helpt om afvalstoffen niet langer als iets vies te beschouwen, maar wel als een waardevolle grondstof om nieuwe producten mee te maken. De gemeente Schaarbeek heeft dat al begrepen: die zet Belgische trekpaarden in om de openbare vuilnisbakken te legen."

Kopiëren mag

Les Cavaliers d'Autre Chose waren in België de eersten die zwerfvuilacties met paard en koets organiseerden. "Maar dat wil niet zeggen dat we dat idee krampachtig voor ons houden", benadrukt Isabelle Dolphijn. "Integendeel, we willen het concept zoveel mogelijk promoten. Dat anderen onze actie kopiëren, stemt ons gelukkig. Mijn paarden staan op stal in Waals-Brabant. Als ik helemaal naar Antwerpen moet om zwerfvuil in te zamelen, dan is dat voor het milieu bijna een nuloperatie: ik help de natuur door afval op te rapen, maar tegelijk vervuil ik omdat mijn paarden naar daar gebracht moeten worden."

"Wat ik wel doe, is gratis advies geven aan mensen die een gelijkaardige actie willen opzetten. Zo raad ik hen aan om alleen met de braafste pony's op stap te gaan. Bovendien moeten alle kinderen gesloten schoenen aantrekken en een fluohesje dragen. En om te vermijden dat kinderen zich verwonden, raap je het glas best zelf op."

Wil jij ook met paard en koets afval inzamelen? Neem dan contact op met Isabelle Dolphijn via cavaliers@autre.be, 02/633 18 87 of surf naar www.autre.be.

Drukke tijden voor het ZONIËNWOUd

Iedereen welkom tijdens de Week van het Bos!

Op 14 oktober gaan we niet alleen naar de stembus, maar duiken we ook massaal het ZONIËNWOUd in voor de Week van het Bos. Wat dacht je van een workshop braakballen? Tips en trucs rond boomklimmen? Of een cultuurhistorische fietstocht langs het Rood Klooster en het Park van Tervuren? Dat en nog veel meer staat op het programma van de Openingsdag van de Week van het Bos op zondag 14 oktober. Plaats van afspraak is het Gemeenschapscentrum De Bosuil in Overijse.

Maar de Week van het Bos heeft nog veel meer in petto. Van 8 tot 20 oktober kan je deelnemen aan ateliers en leerpaden in het bosmuseum van Groenendaal en trekken schoolklassen erop uit in het woud. Natuurgidsen van Natuurgroepering ZONIËNWOUd dompelen de leerlingen op een leuke en leerrijke manier onder in de wereld van het bos.

Kampen bouwen, appelsap persen, kinderen die dieren en planten van nabij leren kennen. Dit najaar bruist en borrelt het ZONIËNWOUd van het leven. Jong en oud, klein en groot, avonturier en bon vivant, het woud ontvangt iedereen met open armen en een boeiend programma.

Het thema van de Week van het Bos dit jaar is toegankelijkheid. De slagzin 'Iedereen welkom!' onderstreept dat bossen en natuurgebieden openstaan voor iedereen. Fietsers, ruiters, kinderen, vogelaars, personen met een beperkte mobiliteit, ... voor iedereen is er wel een brokje natuur weggelegd, ook in het ZONIËNWOUd. De Week van het Bos wordt georganiseerd door het Agentschap voor Natuur en Bos in samenwerking met BOS+ en Natuurpunt.

Meer info: www.natuurenbos.be/weekvanhetbos. Laat je inspireren door tal van knettergekke bosspelen en educatief materiaal voor klein en groot.

Inschrijven voor de Openingsdag in de Bosuil op 14 oktober is aangewezen: kijk op www.debosuul.be voor meer informatie.

Activiteiten voor scholen: meer info en inschrijven via mia.brankaer@lne.vlaanderen.be.

Op www.inverde.be/bosmuseumhoeilaart/bosmuseum vind je het programma van het bosmuseum.

Veertiendaagse van het ZONIËNWOUd: leerlingen duiken de natuur in

Al 25 jaar kijken de leerlingen van het vijfde en zesde leerjaar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest reikhalzend uit naar de Veertiendaagse van het *Zoniënwoud. Van maandag 24 september tot vrijdag 5 oktober 2012 trekken ze er samen met hun leerkrachten een voormiddag op uit. Ze volgen een didactisch parcours waarbij ze enkele ecologische begrippen leren kennen en zich in de natuur verdiepen. Via een vragenlijst over de fauna, flora en geschiedenis van het ZONIËNWOUd maken ze nader kennis met de dieren en planten die er leven.

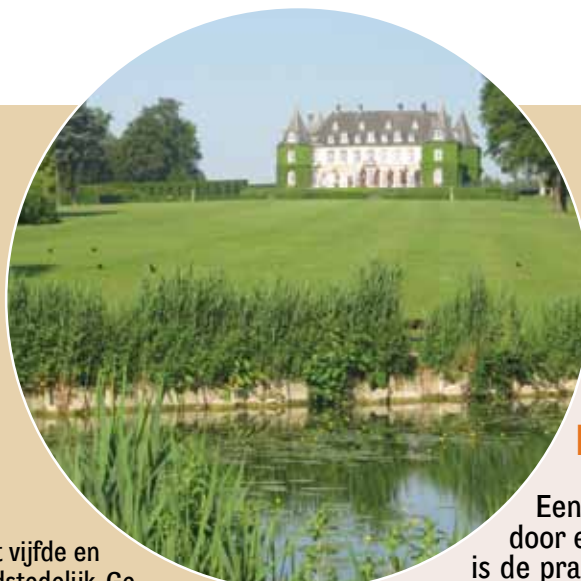
Meer info en inschrijvingen:
wbarth@leefmilieu.irisnet.be, 02/775 77 40

Boomgaardfeesten: leer alles over fruitbomen en appelbier

Hoe kan je fruit langer bewaren? Hoe overleven bijen de winter? Op zondag 21 oktober krijg je hierop antwoord tijdens de derde editie van de Boomgaardfeesten. Volg een initiatie in het ambachtelijk persen van appelsap, leer hoe je fruitbomen moet planten en verzorgen, proef appelmoes met worst, vergezeld van een fris glas appelbier of breng een bezoek aan het Museum Folon, waar de allerkleinsten zich kunnen uitleven in de kinderateliers. Plaats van afspraak is het Domein van Solvay in Terhulpen.

Voor bepaalde activiteiten schrijf je je het best in.
Meer info: www.chateaudelahulpe.be,
info@chateaudelahulpe.be, 02/634 09 30,
www.fondationfolon.be.

Domein van Solvay: magistrale poort tot het ZONIËNWOUd

Een majestueus kasteel omringd door een groots landschapspark: het is de prachtige prelude van het Waalse deel van het ZONIËNWOUd in Terhulpen.

Het kasteel van Terhulpen rijst op in het Domein van Solvay, dat met zijn 227 hectare een wandelpark en een deel van het ZONIËNWOUd omsluit. Het Waalse Gewest riep het domein uit tot uitzonderlijk erfgoed.

Voor de funderingen van het kasteel moeten we terug naar het jaar 1833. Toen verwierf de markies van Béthune dat deel van het ZONIËNWOUd. Hij liet er een imposant kasteel optrekken in de stijl van Louis XII. In 1893 kwam het kasteel in handen van Ernest Solvay, chemicus, industrieel en sodamagnaat. De interieurinrichting van zijn zomerverblijf vertrouwde hij toe aan Victor Horta.

Maar het was zijn kleinzoon Ernest-John Solvay die bevlogen was door het kasteel. Hij gaf het omringende park en het domein zijn huidige prestige en invulling. Naast de hoeve legde hij een omvangrijke vijver aan en hij plantte exotische bloemen en struiken. Bovendien richtte hij een namaakobelisk van 36 meter hoog op, tien meter hoger dan de authentieke van Parijs. In 1968 schonk hij het resultaat van zijn levenswerk aan de staat. Zo wilde hij er zeker van zijn dat het domein voor eeuwig integraal zou blijven voortbestaan.

Voor cultuurminnaars

Het kasteel is vandaag niet toegankelijk voor het grote publiek, maar in het park is het heerlijk wandelen, tussen de rododendrons, azalea's en talrijke bijzondere bomen. Wie het liever wat natuurlijker heeft, kan het ZONIËNWOUd intrekken of de uitzonderlijke fauna en flora van het park bewonderen.

Cultuurminnaars halen hun hart op in de hoeve van het kasteel van Terhulpen. Hier stelt de gevierde kunstenaar Jean-Michel Folon meer dan 500 werken tentoon, van aquarellen, etsen, affiches tot beeldhouwwerken.

Meer info: www.chateaudelahulpe.be, www.fondationfolon.be

Activiteitenkalender

Datum en uur	Activiteit / Plaats van afspraak	Organisator	Meer info	Taal
SEPTEMBER				
23/9 – 14u	Gegidste fietstocht van Terkameren naar Terhulpen Terkamerenbos, kruispunt van de Vlinderweg en de Floralaan, onder het rieten afdak	Pro Velo	www.provelo.org	NL/FR
25/9 – 9u	Houtverkoop, Casteau resort hotel, chaussée de Bruxelles 38, 7091 Casteau	Waals Gewest		FR
OKTOBER				
6/10 – 10u30-12u	Matineeëzing 'Paddenstoelen, weetjes en verhalen' Bosmuseum Jan Van Ruusbroec, Duboislaan 6, Hoeilaart	Inverde	www.inverde.be	NL
7/10 – 9u30	Promenade nature, Vijvers van Bosvoorde, kruising Silexweg en Vorsterielaan, Watermaal-Bosvoorde	COWB	www.cowb.be	FR
8/10 en 15/10 19u30-21u30	Cours d'initiation à la mycologie, Centre Régional d'Initiation à l'Ecologie, park Tournay-Solvay, ingang via Terhulpesteenweg 199, Watermaal-Bosvoorde	Tournesol asbl - Zonnebloem vzw	inscription@tournesol-zonnebloem.be	FR
14/10 – 14u	Tweede zondagwandeling – Week van het Bos Bosmuseum Jan Van Ruusbroec, Duboislaan 6, Hoeilaart	Natuurgroepering Zoniënwoud	www.ngz.be	NL
16/10 9u30 en 14u	Houtverkoop, De Bosuil, Witherendreef 1, Jezus-Eik	Agentschap voor Natuur en Bos	www.natuurenbos.be	NL
18/10 – 14u	Langs paden en dreven Bosmuseum Jan Van Ruusbroec, Duboislaan 6, Hoeilaart	Natuurgroepering Zoniënwoud	www.ngz.be	NL
21/10 – 14u-17u	Van wierookceders tot moseiken – bezoek aan het fytogeografisch arboretum van Tervuren, Arboretum Tervuren, parking aan het einde van de Eikestraat, Tervuren	BOS+	www.bosplus.be	NL
21/10 9u30-12u30	Forêt de Soignes – Observation de l'évolution de la végétation Parking aan het einde van de Charles Schallerlaan in Oudergem	Cercles des Guides Nature du Brabant	www.bruxellesnature.be/visites_guidees.htm	FR
21/10 – 10u-12u	Petits et grands fruits de chez nous! Aan de ingang van het park Tournay-Solvay in Bosvoorde naast de parking van het station van Bosvoorde	Tournesol asbl - Zonnebloem vzw	inscription@tournesol-zonnebloem.be	FR
23/10 – 10u	Houtverkoop, Maison Haute, Gilsonplein 3, Watermaal-Bosvoorde	Leefmilieu Brussel		NL/FR
28/10 – 10u	'Waar naartoe met het Zoniënwoud? Het nieuwe beheerplan van het Vlaamse gedeelte toegelicht', Middenhut, Waterloosteenweg 1, Sint-Genesius-Rode	Agentschap voor Natuur en Bos	www.natuurenbos.be	NL
28/10 – 14u	'Waar naartoe met het Zoniënwoud? Het nieuwe beheerplan van het Vlaamse gedeelte toegelicht', Parking Koningsvijvers in Hoeilaart (tegenover parking restaurant 'Tissens')	Agentschap voor Natuur en Bos	www.natuurenbos.be	NL
NOVEMBER				
4/11 – 9u30	Promenade nature, Vijvers van Bosvoorde, kruising Silexweg en Vorsterielaan, Watermaal-Bosvoorde	COWB	www.cowb.be	FR
4/11 – 10u30-12u	Matineeëzing 'Beheerplan Zoniënwoud' Bosmuseum Jan Van Ruusbroec, Duboislaan 6, Hoeilaart	Inverde	www.inverde.be	NL
8/11 – 14u	Het Zoniënwoud vanuit Eizer, Parking kerk Eizer, Duisburgsesteenweg 162, 3090 Eizer	Natuurgroepering Zoniënwoud	www.ngz.be	NL
11/11 – 14u	Oorlog en het Zoniënwoud Bosmuseum Jan Van Ruusbroec, Duboislaan 6, Hoeilaart	Natuurgroepering Zoniënwoud	www.ngz.be	NL
25/11 – 13u	Open forum: 'Welke participatie voor het Zoniënwoud?'	Platform Zoniënwoud	zonien@21solutions.be	NL/FR
29/11 – 14u	Op weg naar het Rood Klooster GC De Bosuil, Witherendreef 1, 3090 Overijse	Natuurgroepering Zoniënwoud	www.ngz.be	NL
DECEMBER				
2/12 – 9u30	Promenade nature, Vijvers van Bosvoorde, kruising Silexweg en Vorsterielaan, Watermaal-Bosvoorde	COWB	www.cowb.be	FR
2/12 10u30-12u	Matineeëzing, Jan van Ruusbroec Bosmuseum Jan Van Ruusbroec, Duboislaan 6, Hoeilaart	Inverde	www.inverde.be	NL

Zicht op Zoniën wordt gerealiseerd door het Agentschap voor Natuur en Bos,
Leefmilieu Brussel en Département de la Nature et des Forêts, D'GARNE-SPW.

Verantwoordelijke uitgever:

Dirk Bogaert, Kon. Albert II-laan 20 bus 8, 1000 Brussel;
J.P. Hannequart & R. De Laet, Gulledele 100, 1200 Brussel;
Claude Delbeuck, avenue Prince de Liège 15, 5100 Jambes.

Druk: Artoos

Redactie en realisatie: Pantarein Publishing en 21 Solutions

